

УДК 378.0133

ПРО РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В АКМЕОЛОГІЧНОМУ АСПЕКТІ

В. М. Вакуленко

У статті розглядається роль педагогічної освіти в історії педагогіки і сучасній соціокультурній ситуації України в акмеологічному аспекті. Сучасні вимоги до професійної діяльності вчителя формуються, виходячи з установок домінуючої культури, соціально-культурологічних умов, які саме і характерні висуванням системи нових вимог, витікаючих з нових політичних і економічних реалій до професіоналізму педагогічних працівників. У зв'язку з цим формуються принципово нові вимоги до вчителя XXI століття, вони прямо пов'язані із зміною функцій і змістом діяльності освітніх закладів в Україні.

Реформа освіти неминуче спричинила реорганізацію і реконструкцію системи підготовки педагогічних працівників, здатних забезпечити процес реформування освіти на початковому та фундаментальному освітньому рівні.

Ключові слова: педагогічна освіта, акмеологічний аспект, соціокультурна ситуація.

Постановка проблеми. Виникнення педагогічної професії має об'єктивні підстави. Суспільство не могло б існувати і розвиватися, якби молоде покоління, яке приходить на зміну старшому, вимушено було починати все з початку, без творчого освоєння й використання досвіду, одержаного ним в спадок.

Освіченість суспільства, перш за все, підростаючих поколінь, повинна стати основою для вирішення соціальних і економічних проблем, збереження і розвитку науки і культури, національних традицій, зміцнення держави й забезпечення її безпеки. В вирішенні цих завдань визначаючою є роль вчителя, педагога, викладача.

В науково-дослідних й науково-практичних відносинах питання підготовки педагогічних працівників в Україні вивчено недостатньо, а в акмеологічному аспекті їх зовсім не багато.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові засади професійно-педагогічної підготовки вчителя висвітлено у дослідженнях професіографічного плану В. Бондар, О. Киричук, Н. Кузьміна, О. Мороз, Д. Ніколенко, С. Сисоєва, В. Сластьонін, М. Шкіль, О. Щербакова та ін.

Творча педагогічна діяльність в цілісному педагогічному процесі досліджувалась О. Виговською; професійну діяльність вчителя в історії радянської педагогіки та його загальнопедагогічну підготовку в Україні відповідно представили у своїх роботах Г. Грінченко, Н. Дем'яненко, С. Єлканов, М. Зверев, Г. Кирилова, О. Кочетов, Н. Кузьміна, І. Лернер, М. Махмутов, В. Сагада, В. Семиченко, М. Скаткин, Т. Шамова та ін.

Ефективність педагогічної діяльності з позицій системного, комплексного, суб'єктивного, гуманістичного підходів до професійно-педагогічної діяльності аналізували А. Алексюк, Б. Ананьєв, Ю. Бабанський, В. Беспалько. Проте, проблемі досягнення особистістю вершин творчого саморозвитку і професійної зрілості вчителя/педагога в роботах українських педагогів належної уваги не приділялося, але вона набуває в останні роки великої теоретичної й практичної актуальності в дослідженнях українських, російських і білоруських учених.

Свої монографічні роботи з різних проблем і напрямків в акмеології опублікували провідні вчені-акмеологи О.С. Анісімов, Е.Н. Богданов, О.О. Бодальов, Н.Ф. Вішнякова, А.С. Гусєв, А.О. Деркач, В.Г. Зазикін, А.В. Кириченко, Н.А. Кує, Н.І. Конюхів, Н.А. Корнієнко, Н.В. Кузьміна, М.В. Кухарєв, Л.Г. Лаптев, А.К. Маркова, В.Г. Михайлівський, А.З. Огнев, В.В. Петрусинській, А.О. Реан, І.Н. Семенов, В.С. Решетько, М.Ф. Сікач, А.П. Ситників, С.Ю. Степанов, Ю.В. Синягин і багато інших.

Такі дослідження необхідні не тільки для поглиблення розробки теорії акмеології, вони потрібні для поліпшення якості підготовки фахівців-педагогів.

Мета статті – проаналізувати роль педагогічної освіти в історії педагогіки і сучасній соціокультурній ситуації України, де кадровий, людський потенціал залишається навряд чи не єдиним чинником, що дозволяє, як і раніше, відносити Україну до числа розвинених держав, здатних впливати на загальносвітові процеси.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сфера освіти привертає увагу філософів і учених значно більший час, ніж будь-які інші сфери професійної діяльності. Проте, уявлення про неї і критерії

професійної освіти вибудовуються не тільки залежно від ідеалів і норм наукової раціоналізації, але і під впливом домінуючих політичних цінностей і особистісних переваг педагога.

З моменту виникнення педагогічної професії за вчителями закріпилася, перш за все, виховна функція. По мірі ускладнення процесів суспільного виробництва, розвитку способів пізнання і стрімкого зростання наукових знань у суспільстві з'явилася потреба в спеціальній передачі знань, умінь і навичок, тому визначилась відносно самостійна функція – навчальна.

Немає сумніву, що завдання, функції, роль і місце вчителя, а відповідно вимоги до його професійної підготовки на різних етапах розвитку суспільства істотно змінювались. Передові мислителі й педагоги всіх часів (Я.А. Коменський, Д. Дідро, А. Дістервег, М.І. Пирогов, К.Д. Ушинський, А.В. Духнович, А.С. Макаренко, В.О. Сухомлинський і ін.) розглядали професіоналізм учителів із позиції їх підготовки, оцінки діяльності, особистісних якостей і рівня майстерності.

Найбільший теоретик, засновник народної гуманістичної педагогіки К.Д. Ушинський вважав, що вчитель повинен бути професіоналом, майстром своєї справи. Він так охарактеризував суспільне значення професії вчителя: «...вихователь, що стоїть в рівень з сучасним ходом виховання, відчуває себе живим, діяльним членом великого організму, який бореться з нещастям і вадами людства, посередником між усім, що було благородного і високого в минулій історії людей, і поколінням новим, охоронцем святих заповітів людей, що боролися за істину і благо», а справа його «скромна по зовнішності – одна з найбільших справ історії. На цій справі ґрунтуються держави і живуть цілі покоління» [5, с. 32]. Він вперше виказав думку про спеціальну підготовку вчителя, відкриття педагогічних факультетів з метою навчання кваліфікованих педагогів.

На думку К.Д. Ушинського, учительські семінарії повинні стати педагогічними центрами в тій місцевості, для якої вони готують учителів. Тому він радив створювати в них вищі педагогічні курси для осіб, які мають вищу освіту і бажають працювати учителями, але яким бракує достатньої педагогічної підготовки. Вчитель повинен бути зацікавленим в постійному вдосконаленні своєї професійної майстерності, прагнути глибокого вивчення педагогіки і психології, брати участь в різних галузях народного життя, ділитися досвідом, успіхами зі своїми колегами.

Важливою професійною особливістю педагога повинно бути постійне прагнення до самовдосконалення, самоосвіти і самовиховання. Не випадково К.Д. Ушинський у своїй статті «Твори М.І. Пирогова» писав, що тільки той може стати Учителем, хто здатний іти дорогою самовдосконалення і вести по ній інших [2].

Надзвичайна складність і відповідальність педагогічної професії, як її розумів великий педагог, вимагали серйозної наукової підготовки, і в зв'язку з цим К.Д. Ушинським була висунута ідея навчання учителів в університетах.

Вивчення та аналіз процесу становлення та розвитку ідей педагогіки свідчить, що вже з перших десятиріч XIX століття вчені розробляли оригінальні творчі положення з питань теорії та практики навчання студентів, активізації навчальної діяльності, формування у них інтересу до викладацької роботи в школі і вузі, впроваджували у навчання різні засоби, спрямовані на вироблення у студентів необхідних професійно-педагогічних знань, умінь і навичок.

Велику увагу педагогічній освіті, професійній підготовці вчителя приділяв вітчизняний педагог О.В. Духнович. На його думку, вчителем може бути тільки та людина, яка самим народженням призначена до педагогічної професії, і він приходить до висновку, що «педагогика есть искусство художеств, посему и педагог всех художников со взором знания своего превышает» і «всяк, кто посвящается в наставления юношества, должен уже от природы на сие быть избран». Разом з тим, він підкреслював, що майстерність педагога залежить і від його науково-педагогічної підготовки. І тому він робить цілком правильний висновок, що вчитель «имеет посеvати доброе и правильное познание и сведения того предмета, который иным преподавати хочет» [1].

Принципи нового, дійсно народного навчання і виховання, заснованих на гуманізмі і демократизмі, сформулював Т.Г. Шевченко. У своїх творах він показав різні типи учителів того часу, починаючи від дяка Совгира у повісті «Княжна», котрий щосуботи «годував» учнів «березовою кашою» [1, с. 19]. Він обурювався безкарністю безграмотних учителів, які били учнів, обурювався нерозумінням в суспільстві важливості педагогічної професії.

Разом із тим, Т.Г. Шевченко з любов'ю пише про високі пориви учителів, які за мету свого життя ставили беззавітне служіння народу. Так, в повісті «Близнюки» він розказує про опікуна Полтавської гімназії, прообразом якої послужив відомий український письменник І.П. Котляревський.

Проблемами освіти і педагогічної освіти, зокрема, займався М.П. Драгоманов. У вихованні людини, на його думку, значну роль відіграє взаємодія національного (як найближчої, найорганічнішої, найзрозумілішої і тому найріднішої частини реального духовного й матеріального – буття світу) та космополітичного (вселюдського, гуманістичного). Основою духовного розвитку людства може бути тільки національна культура, – наголошував він у статті «Козацькі традиції на Україні» (1882 р.) [1, с. 147].

У вихованні індивідуума і нації до ідеалу людини М.П. Драгоманов – тонкий і найосвітніший педагог, – за висловом М.І. Павлика, – надавав вирішального значення особі вчителя. Для нього яскравим прикладом служіння українському народові, а, отже, й людству було Кирило-Мефодіївське братство, силою якого була «чистота серця, праведна освіта, свобода простого люду і християнська самопожертва» [1, с. 148]. На початку ХХ століття в Україні розвиток педагогічної думки відбувався в складних умовах посилення соціального, політичного і національного гноблення, активізації національно-визвольного руху.

Серед видатних українських педагогів-подвижників, просвітителів був Б.Д. Грінченко. Аналізуючи наслідки революційних подій 1905 року в Україні, він дійшов висновку, що революція зазнала поразки саме через те, що її керманічі та учасники не мали відповідної освітньої підготовки, щоб збагнути стратегію і тактику політичної боротьби, її кінцеві результати і саму структуру суспільства, за яке боролися. «У нас, українців, – наголошував Б.Д. Грінченко в передмові до книги «Перед широким світом», – питання освіти має ще більшу вагу, бо ми zostалися в просвітніх справах позад усіх європейських народів, і в нас справа просвіти є разом і справою національного відродження. Коли ми хочемо чогось досягти як національний організм, мусимо з усієї сили стати до просвітньої роботи» [1, с. 157].

Суттєвий внесок в розробку питань історії університетської освіти в Україні і проблеми вчителя зробив в своїх педагогічних і публіцистичних працях видатний представник педагогічної думки в Україні в кінці ХІХ століття І.Я. Франко. Різні сторони діяльності учителів зображені в його перших творах, написаних у 70-ті роки ХІХ ст., і в статтях та художніх творах, надрукованих на рубежі ХІХ-ХХ ст. («Наші народні школи та їх потреби», «Емерник Турчинський», «Борис Граб», «Учитель» та інших). Ним були виведені типи учителів-чиновників, що знущалися над учнями в народних і середніх школах, а

також яскраві образи передових, сильних духом педагогів, » людей, які, – підкреслював письменник у статті «Допис про Дрогобицьку гімназію», – були справжніми друзями молоді, уміли завоювати її прихильність і довір'я, поступали в школі обачно, тактовно і неупереджено, заохочували наскільки можна до самостійного мислення.

З позицій нашого дослідження не менше цікавий аналіз спадщини педагогів радянського періоду. Як відомо, реформування школи в перші роки радянської влади, не дивлячись на всі труднощі того часу, викликало величезний інтерес до освічення народних мас. Докорінна перебудова школи зажадала підготовки і перепідготовки педагогічних працівників. Створення нової школи було немислиме без відповідної підготовки вчителя. Провідні педагоги тих років намітили різні підходи до вирішення цієї проблеми.

Найбільших успіхів у розробці проблеми вчителя в національній школі досягли С. Русова, І. Огієнко, І. Кішківський, В. Родников, М. Дем'яновський, О. Дорошкевич, С. Постернак. Передусім вони підкреслювали, що вчитель є душою школи, і від нього залежать всі успіхи в навчанні та вихованні учнів. Саме тому до вчителя пред'являлись великі вимоги: бути порядною людиною, національно свідомим, всебічно розвиненим, мати широкі й різноманітні знання, відповідну педагогічну підготовку.

Заслуга українських педагогів також в тому, що вони прагнули викласти своє бачення сутності педагогіки як науки. З цього приводу слушні міркування висловила С. Русова («Нова школа», «Дошкільне виховання» та ін.) Вона вважала, що педагогіка має національний характер і повинна спиратися на національний світогляд, національну філософію і національну педагогіку.

У 20-х роках в Україні почали свою науково-педагогічну діяльність такі педагоги, як І.П. Соколянський, С.Х. Чавдаров, О.М. Астряб, М.Ф. Даденко, Г.С. Костюк, С.А. Ананьїн, Я.С. Мамонтов, А.І. Зільберштейн, Г.С. Жураковський та ін.

Видатний педагог радянського періоду А.С. Макаренко все життя присвятив педагогічній діяльності. В його творчій спадщині чітко простежуються наступні педагогічні проблеми, пов'язані з особистістю і діяльністю вчителя:

1. Проблеми затвердження гуманістичної педагогіки.
2. Проблеми розвитку особистості.

3. Соціально-педагогічні і психологічні проблеми організації і методики перевиховання важких підлітків і осуджених.
4. Проблема розвитку колективу і впливу соціуму на виховання людини.
5. Проблема професіоналізму, професійної підготовки і перепідготовки вчителя-вихователя, підвищення його науково-педагогічної кваліфікації.
6. Проблема педагогічної творчості і майстерності.

А.С. Макаренко вимагав від вчителя глибоких і всебічних знань свого предмету і суміжних наук. Він справедливо відзначав, що учні пробачать своїм вчителям і строгість, і сухість, і навіть прискіпливість, але не пробачать погане знання справи.

Цінними для сучасної педагогіки є думки А.С. Макаренка з проблем педагогічної майстерності. Педагогічна майстерність, на його думку це не особливе мистецтво, яке вимагає таланту, а спеціальність, якій треба вчитися. Він вказує шляхи формування педагогічної майстерності, які на жаль, і сьогодні недостатньо враховуються в підготовці вчителя:

- розвиток зору вчителя, вміння читати обличчя вихованців, їх жести, внутрішні стани тощо; формування вміння керувати своїм обличчям, поведінкою, жестами;
- формування мовної техніки, постановка голосу;
- розвиток емоційно-вольових якостей і комунікативних умінь; акторська підготовка, вміння грати в дитячому колективі, розігрувати педагогічний гнів, йти на педагогічно-доцільний ризик;
- підготовка до подолання опору вихованців різним виховним впливам; психологічна підготовка, формування доцільних навичок майбутнього вчителя тощо [1, с. 244].

В сучасних умовах підготовки і перепідготовки вчителів успішно використовуються наступні ідеї педагогічної майстерності і педагогічної техніки, розроблені великим педагогом: 1) вчителем-майстром може стати кожен, «потрібно говорити тільки про майстерність, тобто про дійсне знання виховного процесу, про виховне вміння. Я на досвіді прийшов до переконання, що вирішує питання майстерність, заснована на умінні, на кваліфікації»; 2) справжнім вчителем-вихователем можна стати після декількох років роботи в хорошому педагогічному колективі; 3) щоб стати майстром, слід засвоїти сукупність професійно-педагогічних знань, навчитися вирішувати педагогічні завдання; 4) вчитель-майстер повинен постійно

розвивати свій інтелект, педагогічні здібності і уміння в галузі педагогічної техніки, повинен бути дослідником, вивчати педагогічний досвід, володіти справжньою творчістю, технологією педагогічної дії і взаємодії; 5) вчитель повинен бути культурною людиною, постійно займатися саморозвитком [7].

Підбиваючи підсумок всьому сказаному, варто ще раз підкреслити, що педагогічна система А.С. Макаренка є досить стрункою, ідеї – актуальними для сучасної педагогічної освіти України.

Актуальними в підготовці вчителів України залишаються ідеї чудового педагога-гуманіста, за висловом С.І. Равкіна, «безстрашного лицаря педагогіки» В.О. Сухомлинського. Виховання в ім'я щастя дитини – таке гуманістичне значення педагогічної діяльності В.О. Сухомлинського. Без віри в дитину, без довір'я до неї вся педагогічна премудрість, всі прийоми і методи навчання і виховання, на його думку, неспроможні. Основою успіху вчителя, вважав він, є духовне багатство і щедрість його душі, вихованість відчуттів і високий рівень загальної емоційної культури, уміння глибоко вникнути в суть педагогічного явища.

Оцінюючи особу і діяльність вихователя, педагога-майстра, В.О. Сухомлинський виділяє як найважливіші такі характеристики: гуманізм, громадянськість, інтелект, культура, дослідницькі якості, знання духовного світу дитини, особистісний підхід до виховання, творче ставлення до роботи, мистецтво і педагогічна майстерність. Учителем за покликанням, на думку В.О. Сухомлинського, стає той, хто безмежно вірить в людину, в добрі починання в ній.

За розробленою ним методикою підбору педагогічних кадрів основним принципом повинна бути виборність всіх шкільних працівників на основі рівня професіоналізму і особистісних якостей педагога.

Сучасні вимоги до професійної діяльності вчителя формуються, виходячи з установок домінуючої культури, соціально-культурологічних умов, які саме і характерні висуненням системи нових вимог, витікаючих з нових політичних і економічних реалій до професіоналізму педагогічних працівників. У зв'язку з цим формуються принципово нові вимоги до вчителя ХХІ століття. Вони прямо пов'язані із зміною функцій і змістом діяльності освітніх закладів України.

Реформа освіти неминуче спричинила реорганізацію і реконструкцію системи підготовки педагогічних працівників, здатних забезпечити процес реформування освіти на початковому,

фундаментальному освітньому рівні. Це сприяло інтенсивній роботі всього педагогічного корпусу з переосмислення і реформування педагогіки і, як наслідок, власне педагогічної освіти як системоутворюючої галузі.

Роль педагога в суспільстві розглядається у зв'язку з його діяльністю в системі суспільних відносин, їх становленням і розвитком. Соціальні умови визначають середовище, що мотивує професійну поведінку педагога, регулюють його цілеспрямовані дії. Суспільство потребує реалізації своїх освітніх і виховних функцій. Педагог сприяє задоволенню потреб суспільства, бере активну участь в творенні і усвідомленні суспільних відносин і тим самим істотно впливає на тенденцію їх розвитку.

Існують три головні причини, що змушують реформувати систему освіти з метою підвищення її ефективності:

перша і найбільш важлива полягає в тому, що ми цінуємо кожну окрему людину і внаслідок цього повинні прагнути того, щоби дати кожному максимально можливу освіту відповідно до його індивідуальних здібностей;

по-друге, ми повинні змінювати соціальну структуру нашого суспільства, а також соціальні контракти з нашими громадянами з тим, щоби могли рости і розвиватися різні товариства і щоби ми, люди, могли успішно жити разом;

по-третє, ми повинні вдосконалити систему освіти, щоби у майбутньому забезпечити продуктивність і економічне процвітання, для чого повинні навчити сьгодні дітей, як стати продуктивними дорослими [3, с. 242-248].

Педагогічна праця є процесом, який об'єднує членів суспільства. В ньому опосередковується і контролюється інформаційний обмін, відтворюється і формується культура, відбувається становлення суспільної свідомості, здійснюється педагогічна регуляція процесу розвитку суспільства. Потреби суспільства, стимулюючи його розвиток, є для вчителя джерелом миротворчості.

Таким чином, діяльність педагога має не тільки психологічну, але і соціальну підставу, оскільки визначена чинниками, пов'язаними теперішній час з минулим і майбутнім суспільства. Освоєння досвіду людської діяльності, адаптація молодого покоління до соціальних відносин, що склалися, економічний і духовний стан суспільства формуються за участю педагога.

Педагог є виразником і виконавцем вольової і мотиваційної регуляції життя суспільства. Його діяльність є похідним від саморозвитку суспільства. За допомогою соціально контрольованих дій вчителя створюється виховне і освітнє середовище, відповідне нормам моралі і рівню розвитку суспільства, тобто середовище, в якому протікає життєдіяльність всіх членів суспільства. Завдяки вчителю здійснюється процес синхронізації потреб суспільства і рівня сформованості громадянськості молодого покоління, що постійно актуалізуються.

З урахуванням сучасного ринку освітніх послуг було б не правильно обмежувати сферу діяльності системи педагогічної освіти тільки загальноосвітніми установами. Наші випускники, зайняті в соціальній сфері, учбово-курсової мережі різних відомств, підприємств, фірм, в центрах з навчання і перепідготовки незайнятого населення і т.д.

Звідси одержуємо найважливіший висновок про необхідність уточнення, а, може бути, навіть зміни пріоритетів державної політики у сфері освіти. Колишня формула «освіта на все життя» замінюється новою – «освіта крізь усе життя». Вона викликана динамікою сучасної цивілізації, нарощуванням її культурного шару, посиленням ролі особистості в суспільстві, швидкої зміни техніки і технології, інтелектуалізацією, ринковими умовами праці.

Головне значення ідеї безперервної освіти – постійне творче оновлення, розвиток і вдосконалення кожної людини протягом всього її життя, що викликає і процвітання всього суспільства.

В суспільній свідомості у всі часи протиставлялися, щонайменше, дві точки зору на роль освіти і педагогічної освіти, зокрема: оптимістична і песимістична.

Оптимістична виражається в тому, що шляхом освіти можна подолати кризові явища, забезпечити стійкий розвиток людства в його гармонії з природою.

Песимістичній точці зору властиво обмежувати можливості освіти, вважати її сферою вторинною, похідною від економіки, витратною і малоздатною щось змінити. Песимізм такого роду витікає з нерозуміння ролі освіти у всьому тому, що в суспільстві, та і взагалі на Землі, відбувається. Із цього приводу А.С. Запесоцький пише: «... в даний час геополітичний потенціал освіти не тільки не використовується повною мірою, але і не осмислюється відповідно до масштабу проблем. Та і політика держави в даній галузі свідчить про

те, що влада не розуміє справжньої ролі освіти, не усвідомлює, що без людини, її освіченості, інтелекту економічне благополуччя суспільства неможливе (та і безглуздо)» [3, с. 12].

Інтеграційні процеси в світовій спільноті держав позначили необхідність з персональною відповідальністю поставитись до педагогічної освіти. Визнаючи пріоритетність ролі освіти для майбутнього, необхідно, разом з тим, визнати, що її успіх обумовлений перш за все тим, який вчитель працюватиме в цій системі, який педагог виховуватиме дітей і громадян своєї країни, здійснювати їх професійну освіту. Сучасна педагогічна наука загалом і в цілому дає відповідь на це питання. Абсолютно очевидно, що педагог повинен бути готовим до роботи в системі «людина – людина», отже, йому необхідна перш за все фундаментальна людинознавча підготовка, і тут важко переоцінити роль педагогічної освіти в акмеологічному контексті.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, проаналізувавши роль освіти, як провідної сфери в суспільному і державному устрої, і педагогічної освіти в історії педагогіки і сучасної соціокультурної ситуації України ми прийшли до наступних висновків:

- ретроспективний аналіз проблеми ролі і особистості вчителя показує, що протягом багатьох століть видатні діячі минулого Платон, Квінтіліан і педагогічної думки України відстоювали потребу школи у вчителі-професіоналі, майстрі педагогічної праці: Я. Мудрий, П. Могила, Я. Коменський, Д. Дідро, А. Дістервег, Р. Песталоцці, Ф. Фребель, К.Д. Ушинський, М.О. Корф, М.І. Пирогов, Т.Г. Шевченко, М.П. Драгоманов, Д.Б. Грінченко, Л. Українка, О.В. Духнович, Х.Д. Алчевська, А.С. Макаренко, В.О. Сухомлинський і багато інших. Вони вважали, що вчитель – це, перш за все, громадянин, гуманна особа, людина, любляча дітей і свою справу, володіюча всіма необхідними знаннями, уміннями, здібностями, високими духовно-етичними якостями. Їх вимоги до вчителя мало чим відрізняються від сучасних вимог, а суть підготовки зводиться до вироблення професійної компетентності, гуманних якостей особистості, формування потреби до самовдосконалення;

- від синтезу досвіду й сучасних досягнень педагогічної науки значною мірою залежить рівень розвитку всіх наукових галузей, прогрес суспільства і науки в цілому. Адже інтелект нації, держави, її науковий потенціал і духовно-моральні чесноти майбутніх фахівців плекаються через освіту, школу, професійні, середні й вищі навчальні

заклади силами педагогів через застосування ними педагогічної науки. Без педагогіки не можуть обійтися родина, дитячий садок, позашкільні виховні заклади, громадські об'єднання, особи, причетні до навчання й виховання підростаючих поколінь [6];

- якщо освіта розглядається як провідна сфера в суспільному прогресі на шляху до високої духовності і культури, то педагогічна освіта є «освіта над освітою». З цього необхідно виходити, вирішуючи проблеми педагогічної освіти сьогодні.

Зрозуміло, що курс на згортання системи педагогічної освіти або її просте виживання не може бути перспективним. Тільки зміцнення і подальший розвиток історично сформованої галузі, яка формує основу кадрового потенціалу України, стає метою державної важливості. Її рішення багато в чому визначить можливості, напрями і темпи модернізації українського суспільства.

Література

1. Болотін Ю.П., Окса М.М. Лекції з історії педагогіки України: Навчально-методичний посібник / Болотін Ю.П., Окса М.М. – Мелітополь, 1998. – 255с.
2. Євтух М.Б. Проблеми психолого-педагогічної підготовки в спадщині К.Д. Ушинського // Проблемы формирования общечеловеческих ценностей в процессе психолого-педагогической подготовки будущего учителя. Сборник докладов международной научно-практической конференции 29 – 30 июня 1991 г. – Вінниця, 1991. – с.162
3. Засопецкий А.С. Гуманитарное образование и проблемы духовной безопасности / Засопецкий А.С. // Педагогика. – 2002. – №2.
4. Олійник В.В. Проблеми підготовки педагогічних кадрів до роботи в сучасних умовах // Освітня система сільського регіону: проблеми та перспективи розвитку: Зб. наук. праць / Уклад. Н.І. Клокар, М.С. Солодуха. - К.: КП ВД "Педагогіка", 2000. – С. 242-248.
5. Ушинский К.Д. Собрание сочинений в 11 т. Т.2. / Ушинский К.Д. – М.-Л.: Изд-во Академии педагогических наук РСФСР, 1948 - 1952. – С. 32; Т.1. – С.266.
6. Ушинський К.Д. Теоретичні проблеми виховання і освіти / Ушинський К.Д. / Вибр. пед. твори у 2-х томах, Т. 1., К., 1983. – 187 с.
7. Ярмаченко Н.Д. Педагогическая деятельность и творческое наследие А.С. Макаренко: Кн. для учителя / Ярмаченко Н.Д.. – К.: Рад. шк., 1989. – 191 с.

О РОЛИ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В АКМЕОЛОГИЧЕСКОМ АСПЕКТЕ

В. М. Вакуленко

В статье рассматривается роль педагогического образования в истории педагогики и современной социокультурной ситуации Украины в акмеологическом аспекте. Современные требования к профессиональной деятельности учителя формируются, исходя из установок доминирующей культуры, социально-культурологических условий, которые и характерны выдвиганием системы новых требований, вытекающих из новых политических и экономических реалий к профессионализму педагогов. В связи с этим формируются принципиально новые требования к учителю XXI века, они напрямую связаны с изменением функций и содержанием деятельности образовательных учреждений в Украине.

Реформа образования неизбежно повлекла реорганизацию и реконструкцию системы подготовки педагогических работников, способных обеспечить процесс реформирования образования на начальном и фундаментальном образовательном уровне.

Ключевые слова: педагогическое образование, акмеологический аспект, социокультурная ситуация.

ABOUT THE ROLE OF TEACHER TRAINING IN ACMEOLOGICAL ASPECT

V.M. Vakulenko

In the article the role of pedagogical education is examined in history of pedagogics and modern sociocultural situation of Ukraine in a acmeological aspect. Modern requirements to professional activity of teacher are formed, coming from the options of dominant culture, socialculturological terms, that and characteristic advancement systems of new requirements effluent from new political and economic realities to professionalism of pedagogical workers. In this connection new requirements are formed fundamentally to the teacher XXI century, they are straight constrained from with the change of functions and maintenance of activity of educational establishments at Ukraine.

Reform of education entailed reorganization and reconstruction of the system of preparation of pedagogical workers able to provide the process of reformation of education at initial and fundamental educational level unavoidable.

Keywords: pedagogical education, acmeological aspect, sociocultural situation.

Вакуленко Валентина Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, зав. кафедри загальноосвітніх та фундаментальних дисциплін

Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля (м. Северодонецьк, Україна). E-mail: vakylen_1@mail.ru.

Vakulenko Valentyna Mykolayivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Chair of General and Fundamental disciplines of the Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (Severodonetsk, Ukraine). E-mail: vakylen_1@mail.ru.

УДК [74.016:7] (73) – 029:9

ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ США

О.О. Гаркуша

Стаття присвячена питанню становлення художньої освіти Сполучених Штатів Америки. В статті розглядаються ключові події та особистості в історії художньої освітньої думки США на початковому етапі розвитку, які сприяли появі американської системи художньої освіти сучасності.

Ключові слова: американська освітня система, художня освіта, художня культура, науково-технічний прогрес, імміграція.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. В епоху динамічних змін і жвавого розвитку, обумовлених науково-технічним прогресом та інноваціями в усіх сферах людської діяльності, змінюються й критерії до оцінки професіонала. Нині пріоритетна роль в працевлаштуванні відводиться висококваліфікованим спеціалістам з креативним мисленням та творчим поглядом на нові ідеї, здатним вирішувати актуальні проблеми згідно до нових потреб суспільства. Таких особистостей кожна окрема держава може підготувати тільки через систему освіти.

Останнім часом серед молоді різних вікових груп поширилася тенденція на здобуття освіти художнього профілю. З кожним роком кафедри мистецтвознавства й культурології залучають до своїх аудиторій все більшу кількість студентів. З'являються нові заклади: художні школи, школи мистецтв, арт-школи, ізостудії, приватні